

щоб земельні ресурси стали матеріальною та фінансовою основою об'єднаної територіальної громади.

Для роботи новостворених громад необхідно передати повноваження органам місцевого самоврядування з розпорядження земельними ресурсами державної власності з одночасним посиленням державного контролю над використанням та охороною земель. Децентралізація земельних відносин передбачає передачу права розпорядження землями громадам, власність на землі переходить ОТГ, водночас повноваження Держгеокадастру мають бути розширені при здійсненні контролю за використанням землі. Новостворені об'єднані громади отримали потужні економічні ресурси для свого ефективного розвитку, водночас, питання ефективного та раціонального користування земельним ресурсом ще й досі не достатньо врегульоване.

Список використаних джерел:

1. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб./[Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] К. : 2017. 107 с.

2. Горлачук В. В., Клименко О. В. Управління земельними ресурсами ОТГ у контексті децентралізації. *Агросвіт*. 2019. № 20. С. 56-63.

Гаврачинська Наталія Вікторівна

*Головний спеціаліст відділу застосування пенсійного законодавства
Управління пенсійного забезпечення Головного управління
Пенсійного фонду України у Львівській області*

ПРОБЛЕМИ НИЗЬКОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день актуальним залишається питання пенсійного забезпечення українських громадян. Суспільство повинно перейнятися

створенням умов для гідного життя літніх людей, оскільки пенсія - це єдиний їх дохід. За статистичними даними, на сьогодні, приблизно 60% українських пенсіонерів одержує пенсію, не вищу за три тисячі гривень [1]. Низький рівень пенсійного забезпечення громадян зумовлений рядом факторів, одним із яких є старіння української нації. Народжуваність в Україні дуже низька, а смертність – висока, особливо серед чоловіків. Кожна друга українська сім'я обмежується народженням однієї дитини. Не малу роль також відіграє недосконалість медичної реформи, а також наслідки пандемії COVID-19.

Другим фактором є несприятлива економічна ситуація в країні. Протягом останніх декілька років наша економіка не зростала взагалі; за останні 20 років темпи росту становили в середньому лише 2% на рік; відбувалося постійне скорочення чисельності працівників, не створювалися нові робочі місця для молодих та кваліфікованих фахівців [2]. Як результат, молодь шукає кращих умов для праці і життя в інших країнах світу. На додаток до наявних основних структурних політичних та макроекономічних проблем, різкий економічний спад (скорочення ВВП) був спричинений воєнними діями на сході України, що тривають з 2014 року, та банківською кризою 2014-2016 років.

Третім фактором є рівень виплати легальної заробітної плати. Більша частина працюючих одержує заробітну плату "в конвертах", внаслідок розповсюдженої тінізації оплати праці, незаконних дій роботодавців, недостатнього рівня свідомості більшості працівників. За даними Державної служби статистики України за 9 місяців 2020 року 3,3 млн. чол., або кожен четвертий працівник працює без оформлення трудових відносин. Найбільша кількість таких працівників у сільському господарстві (45,2%), в торгівлі (15,7%), на будівництві (16,8%), в промисловості (5,5%) та торгівлі (4%) [1].

Як наслідок, в Україні є мала чисельність працездатного населення, яке зі своєї заробітної плати сплачує страхові внески, що наповнюють бюджет Пенсійного фонду України, з якого проводиться виплата пенсій. Можна зробити висновок, що на сьогодні кількість працюючого працездатного населення менша від кількості пенсіонерів, тобто кількість платників внесків

(працівників) недостатня для бездефіцитного фінансування пенсій за рахунок ЄСВ у розмірі 22% фонду оплати праці, що призводить до значного постійного дефіциту в солідарній системі. Для того, щоб ті особи, які працюють, могли забезпечити гідні пенсії людям поважного віку, їх чисельність має бути хоча б удвічі більше або їх заробітна плата - у два рази більшою, з якої проводиться сплата страхових внесків [1]. Як відомо, бюджет Пенсійного фонду формується не тільки за рахунок страхових внесків, а й за рахунок дотацій з Державного бюджету України, який в свою чергу наповнюється також за рахунок податків. Проте, значна частина роботодавців та працюючих всілякими способами ухиляються не лише від сплати страхових внесків, а й від сплати податків. У зв'язку з цим відбувається підриєв збалансованості Пенсійного фонду. Якщо б всі особи працездатного віку добросовісно сплачували страхові внески і податки, то і рівень пенсійного забезпечення міг бути значно вищим.

За даними Державної податкової служби України на 01.01.2021 р. на обліку перебувало 2467,5 тис. платників ЄСВ (єдиного соціального внеску), що на 42,4 тис. більше порівняно з показниками на 01.01.2020 р. [3]. У 2020 році було працевлаштовано на 101,5 тис. осіб менше ніж звільнено, а саме: працевлаштовано 3963,3 тис. осіб, припинили трудові відносини 4064,80 тис. осіб [3].

На 01.01.2021 р. на обліку в органах Пенсійного фонду України перебувало 11131,0 тис. пенсіонерів, що на 203,8 тис. осіб менше порівняно з попереднім роком. За цей же час середній розмір пенсії зріс на 424,53 грн. (або на 13,8%) [3]. Кожного року проводиться підвищення пенсійних виплат в зв'язку зі зміною прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, осучасненням середньої заробітної плати по Україні, яка використовується для призначення пенсії. Однак, для кожної людини це не значне підвищення, а видатки на виплату пенсії в цілому по Україні значно зростають. Так, видатки на пенсійні виплати у 2020 р. становили 466,9 млрд. грн.

Ще одним пагубним фактором для діючої пенсійної системи є фінансування великих розмірів пенсій за "спеціальними законами", це -

виплати пенсій суддям, прокурорам, чиновникам, у яких розмір пенсійного забезпечення у десятки разів вищий. Фінансування таких пенсій мало б здійснюватись професійними, корпоративними фондами. Однак, зрушень в даному напрямку немає вже впродовж 17 років - від часу набрання чинності Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування".

Дані про чисельність пенсіонерів та середні розміри пенсійних виплат у розрізі регіонів за 2021 р. порівняно з 2020 р. представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Дані про чисельність пенсіонерів та середні розміри пенсійних виплат у розрізі регіонів за 2020-2021 рр. *

№ з/п	Назва регіону	Чисельність пенсіонерів, осіб			Середній розмір пенсійних виплат, грн.		
		Станом на 01.01.20	Станом на 01.01.21	Відхилення (+,-)	Станом на 01.01.20	Станом на 01.01.21	Відхилення (+,-)
1	Вінницька	460902	451371	-9531	2596,33	2992,37	396,04
2	Волинська	265100	260734	-4366	2604,23	2968,49	364,26
3	Дніпропетровська	944617	923763	-20854	3485,38	3954,76	469,38
4	Донецька	826362	811591	-14771	4003,06	4516,53	513,47
5	Житомирська	375384	368852	-6532	2701,12	3078,58	377,46
6	Закарпатська	269730	263537	-6193	2463,11	2814,54	351,43
7	Запорізька	532127	521167	-10960	3254,03	3696,10	442,07
8	Івано-Франківська	350354	343970	-6384	2645,20	3032,47	387,27
9	Київська	554965	548005	-6960	3142,60	3563,10	420,50
10	Кіровоградська	273560	266567	-6993	2729,57	3135,94	406,37
11	Луганська	346305	341681	-4624	3712,03	4201,57	489,54
12	Львівська	684341	673856	-10485	2808,27	3199,25	390,98
13	Миколаївська	311637	304749	-6888	2872,28	3276,42	404,14
14	Одеська	599773	587297	-12476	2938,58	3343,29	404,71
15	Полтавська	430613	423370	-7243	3016,31	3439,13	422,82
16	Рівненська	293824	289070	-4754	2584,98	2944,48	359,50
17	Сумська	331318	324475	-6843	2781,42	3191,43	410,01
18	Тернопільська	284098	278511	-5587	2384,03	2753,72	369,69
19	Харківська	788664	773613	-15051	3131,07	3561,89	430,82
20	Херсонська	283074	275691	-7383	2645,69	30225,95	380,26
21	Хмельницька	402794	397912	-4882	2603,26	2968,45	365,19
22	Черкаська	406835	403375	-3460	2749,88	3139,28	389,40
23	Чернівецька	220116	214270	-5846	2457,90	2828,32	370,42
24	Чернігівська	328245	320601	-7644	2764,28	3175,46	411,18
25	м. Київ	769992	762926	-7066	4251,86	4769,60	517,74
	Разом	11334730	11130954	-203776	3082,98	3507,51	424,53

*Складено на основі [3].

Отже, для того щоб пенсійна система змогла забезпечити гідне пенсійне забезпечення громадян, вона повинна як черпати вигоди з розвитку економіки і сприяти економічному розвитку. Солідарна система пенсійного забезпечення має заміщувати не більше 40% колишньої заробітної плати людини. А тому, реформа повинна підтримувати ефективність ринку праці та ринку капіталу, посилити заходи, спрямовані на стимулювання заощаджень працівників, сприяти розвитку фінансового ринку.

Список використаних джерел:

1. Український пенсійний форум: про пенсії та якість життя. *Вісник Пенсійного фонду України*, 2021. № 2(221). С. 4-9.
2. Принципи та чинники, які варто враховувати при проведенні пенсійної реформи. *Вісник Пенсійного фонду України*, 2019. № 1(1961). С. 38-47.
3. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua> (дата звернення 31.05.2021).

Гаврачинський Марко Михайлович

Начальник відділу правового забезпечення, розгляду заяв та звернень громадян Золочівської районної ради Львівської області

НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування є однією з найбільш визначальних реформ за часів української незалежності. Процес децентралізації системи державного управління передбачає посилення ролі місцевого самоврядування на рівні нової форми нижчого рівня організації державного устрою – територіальних громад.

Головним стратегічним завданням модернізації системи державного управління та територіальної організації влади, яка сьогодні здійснюється, є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних